

bestanden? — det Sidste et Citat af Bangs Indstilling til Landbøvmmissionen i 1849 — og han vender jevnlgt tilbage dertil. Fæstevængen er en Bøndestanden given Fordeel. Nu vel, det kan lade sig gøre, saalænge man overhovedet vil bevare Fæstevængen. Naar man vil opretholde den hele Fæsteindretning, der hidtil har bestaaet, saa er der nogen Rimelighed i idelig og idelig at gjøre denne Sætning gjældende. Ganske vist kunde man endda gjøre den Indvending, at Tiden er fredeen meget frem rundt omkring, altsaa ogsaa med Hensyn til Fæstebøndestanden, og at denne ikke længere kan siges at staae i det Forhold, hvori den stod tidligere; man kunde da uvilgt pege hen paa, at der var et etendommeligt Forhold, i hvilket Fæstebøndestanden tidligere har en Byrde for hele Landet, og at det altsaa var billigt, at den til Gjengjæld havde en særegen Fordeel; det var i de Dage, da Børnepligten ikke var almindelig, men hvilede alene paa Landbefolkningen. Men nu! Er der nu en Mulighed for længere at opstille Principet om en Bøndestand? Hvad er en Bøndestand? Hvad er det, som det enkelte Tilfælde skal afgjøre, om en Familie hører til Bøndestanden eller ikke? Ere vore Fæstegaarde i den Forstand i Bøndestandens Besiddelse, som de vare det for 50 Aar siden, og har hele denne Sætning om Fæstevængens Bevarelse som en Ret for Bøndestanden det Mindste paa sig fra den Dag, da alle Bestræbelser ere gaaede ud paa at opheve Fæstevængen som en for det almene Vel skadelig Indretning, og at komme til en Ordning af Jordbruget, bygget paa Selveiendommen, som det, der er langt mere skiftet til at være og fostre de gode Kræfter, til at skabe en selvstændig Mellemklasse i Befolkningen, skiftet til at bære den politiske Udvikling? Geet af To: enten maa man staae paa Fæstestandpunktet eller paa Selveiendomsstandpunktet. Og mine Herren, vi ere nu engang komne ind paa Selveiendomsstandpunktet. Der kan vistes om, hvorvidt dette nye Standpunkt er heldigt eller ikke. Der kan vistes, om de Fordele, det medfører, ere større end de Ulemper, som det fører i sin Følge, og der kan navnlig vistnes, om Selveiendoms-

forholdet vil være istand til saa hurtigt at bringe Folk med smaa Midler i en materielt selvstændig Stilling, som Fæsteforholdet kunde gjøre det. Men det kan ikke hjælpe at diskutere derom, Tidens Retning er Selveiendommen, vort sælles Maal, ogsaa Landbefolkningens Maal, er fuldstændig Ophævelse af Fæsteforholdet. Dertil stræber nu Staten hen gennem en Række af Lovbestemmelser og har gjort det i saa lang Tid, som den nulevende Slægts Grundring naaer. Den stræber her til Selveiendoms Indførelse, og dens Lovbestemmelser om disse Forhold have ikke nogen kraftigere Tendens end netop den, at faae den tidligere Bøndestand til at forsvinde og skabe en ny Stand af Selveiendomsbesiddere, der sidder paa den gamle Bøndejord. Blandt de Midler, som Staten har anseet for hensigtsmæssige hertil, er ogsaa Loven af 19de Februar 1861 § 2; men Staten har ikke givet denne Bestemmelse i Loven af 19de Februar 1861 § 2 alene for at skabe Selveiendommen istedetfor Fæste, men har givet den i det Viemod, at lade denne Obergang fra Fæste til Selveiendommen foregaae med saa faa Offre som muligt for de hidtilværende Fæstere. Staten har ønsket, at de gamle Fæstere i saa vidt Udstrækning som muligt skulde forblive paa deres Gaarde. Det gaaer nu imidlertid med Statens Love som med Naturens Love: de drage Dimsborg for Artens Bevarelse, men Individerne falde ofte som Offre. Der er derfor allerede vindet overordentlig Meget for Fæstebøndestanden som den fra Fortiden overleverede Stand, naar $\frac{2}{10}$ af den kan komme til at besidde som Selveiendommen de Jordbønder som den før kun besad som Fæste, og det er kun et ringe Offer, der bringes, naar $\frac{1}{10}$ falder for at skaffe de $\frac{9}{10}$ dette store Gode. Men der er en Overtro, som har grebet stærkt om sig, som kan have en god, smuk, sund og naturlig Rod, men som dog paa det nærværende Tidspunkt og omgivet af de Ideer, hvori vi leve og serdes, er og bliver en Overtro. Den kom til orde i et Foredrag, som vi ved den anden Forhandling hørte af et æret Medlem fra Næstved (Chr. Christensen), han talte om, at han selv vidste, at hans Gaard var udseet til at falde som Offer for